

LUẬT SỬA ĐỔI GIỚI TÍNH PHÁP LÝ Ở NA UY VÀ NHỮNG KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

ThS. Lê Thị Thúy Hương
(*Nghiên cứu sinh Khoa Luật ĐHQG Hà Nội*)

*Tất cả mọi con người sinh ra đều tự do và bình đẳng về phẩm giá và quyền.
Tất cả mọi con người – không phải chỉ một số, không phải phần lớn, mà là tất cả.¹*

(*Ban Ki-moon*)

I. Giới thiệu

Như phần lớn các nước Bắc Âu khác, Na Uy rất cởi mở trong các vấn đề liên quan đến quyền của người đồng giới, song giới, chuyển giới (LGBTI). Chính sách đối ngoại và hợp tác phát triển hiện nay của quốc gia này nêu rõ Na Uy đi tiên phong trong các nỗ lực nhằm đưa vấn đề này vào các chương trình nghị sự quốc tế.² Năm 1981, Na Uy trở thành quốc gia đầu tiên trên thế giới thông qua luật chống phân biệt đối xử, trong đó nêu rõ bao gồm chống phân biệt đối xử do xu hướng tính dục trong lĩnh vực việc làm. Kể từ năm 2009, hôn nhân đồng giới, nhận con nuôi, điều trị hỗ trợ thụ tinh nhân tạo IVF cho các cặp đồng giới được công nhận hợp pháp. Tháng 6/2016, Na Uy trở thành quốc gia thứ tư ở châu Âu cho phép chuyển giới hoàn toàn dựa trên việc tự quyết định (self-determination) của cá nhân. (*xem bảng 1*)

Việc Quốc hội Na Uy (Storting) thông qua luật sửa đổi giới tính pháp lý (The Legal Gender Amendment Act) ngày 06/6/2016 được coi là bước đột phá trong lịch sử lập pháp Na Uy, bước ngoặt lịch sử về quyền của người chuyển giới và là thành công lớn của phong trào vận động cho quyền của người chuyển giới tại Na Uy. Theo đó, những người chuyển giới có thể tự quyết định và tuyên bố về giới tính pháp lý của họ. Trước đây, họ cần phải qua những thủ tục bắt buộc như các đánh giá, chẩn đoán về mặt tâm thần, phẫu thuật triệt sản để được công nhận về mặt pháp lý họ là ai, thuộc giới tính nào. Như vậy, Na Uy là nước thứ tư ở châu Âu tách biệt các quy trình pháp lý và y tế để công nhận về mặt luật pháp đối với những người chuyển giới. Trước đó, tại các nước Đan Mạch, Ireland, Malta (theo một phán quyết của Tòa án Nhân quyền châu

¹ All human beings are born free and equal in dignity and rights. All human beings – not some, not most, but all. (Ban Ki-moon, Tổng Thư ký Liên hợp quốc, Phát biểu tại sự kiện “Lãnh đạo cuộc chiến chống lại sự sợ hãi và kỳ thị người đồng tính”, 11/12/2012. http://www.un.org/apps/news/infocus/sgspeeches/print_full.asp?statID=1738 (truy cập ngày 01/10/2016)

² Sách trắng – Báo cáo Quốc hội: Cơ hội cho tất cả mọi người: Vấn đề nhân quyền trong chính sách đối ngoại và hợp tác phát triển của Na Uy. Opportunities for All: Human Rights in Norway’s Foreign Policy and Development Cooperation — Meld. St. 10 (2014–2015) Report to the Storting (white paper). https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-10-2014-2015/id2345623/sec3?q=LGBTI#match_0 (truy cập ngày 01/10/2016)